

D17

Oude en nieuwe
St.-Jorisbrug

Joremaaie

Hagelandkaai

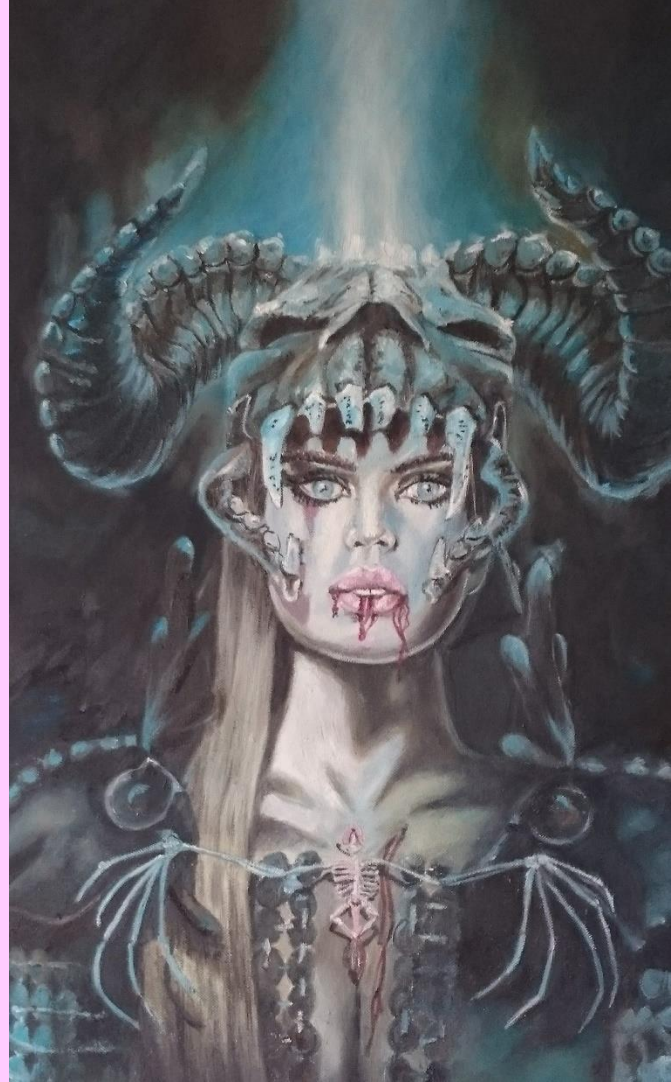
Voorhoutkaai

Schoolkaai

Pauwbrug

Pas- & Rodetoren
-brug & -kaai

Oude
Dampoortstations
Antwerpsestw.
Spitaalpoortstraat

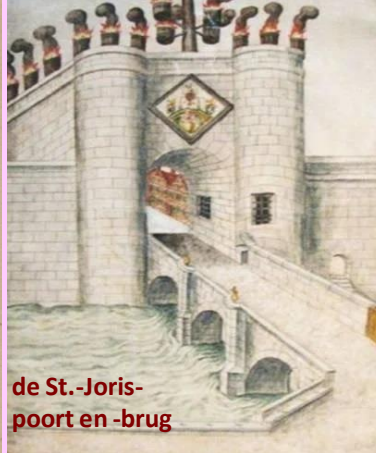
Dit es den rooden turre de welcken placht te stane an
 dende vander brugge diene noch heet de roonturre brugge
 sient baefs de doorn turre niet de brugge was doen
 maken by graef Liederick de buck ontr ent de iare vi
 ende was de eerste sluze binnen Ghent
 Torre was ghesloot int jaar 1540
 Sint machten sluzen menschen ontdecken

"Dit is de rode toren dewelke placht te
 staan aan het eind van de brug die men
 nog de rodetorenbrug te St.-Baafs heet.
 De voormalige toren met de brug werden
 gemaakt in opdracht van graaf Liederick
 De Buck omtrent het jaar 800 en was de
 eerste sluis in Gent. Deze toren werd
 vernietigd in 't jaar 1540 bij het maken van
 het nieuw Kasteel."

< 1592

Arent van Wyndendale stede schilder del.

de St.-Joris-
poort en -brug

Het schilderij onderaan geeft een sfeerbeeld
 langs de Rodetorenkaai met de Rode Toren en
 de St.-Jorispoort en -brug.
 Herkomst en jaartal is mij onbekend.

joan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

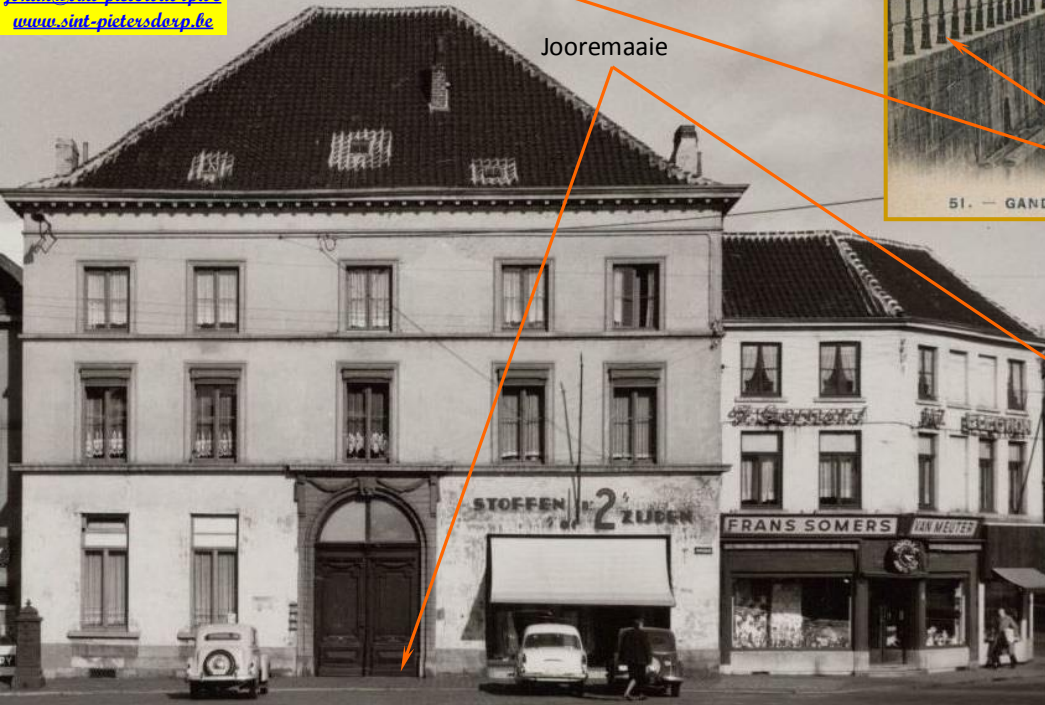
Aquarel circa 1585
 met de
 Rodetorenbrug.
 Lieven van der
 Schelden.

Schilderij met de
 Rode Toren en de
 St.-Jorispoort en
 brug.

johan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

Jooremaai

De oude St.-Jorisbrug of de Steendambrug lag in het verlengde van het Steendam, met rechts het café de "Groote Pint".

vlg. dia

Dampportstraat

jahan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

Dat men met het benoe-
men van adressen aan het
begin v/d 19e eeuw niet zo
nauw nam bewijzen deze
porseleinkaarten.

JOSEPH CASSAUWERS
Zeilmaker
Bij de Pasbrug n° 1.
GENT
maakt en herstelt alle soorten zeilen,
vlaggen en wimpels en verkoopt
verschillende soorten touwen.

Zeylmaker. 1839
Cassauwers, roodentorenkaey
5; maekt ook Vlaggen en
Wimpels
Den Beyeerd, by J. Cassauwers,
roodentorenkaey 5

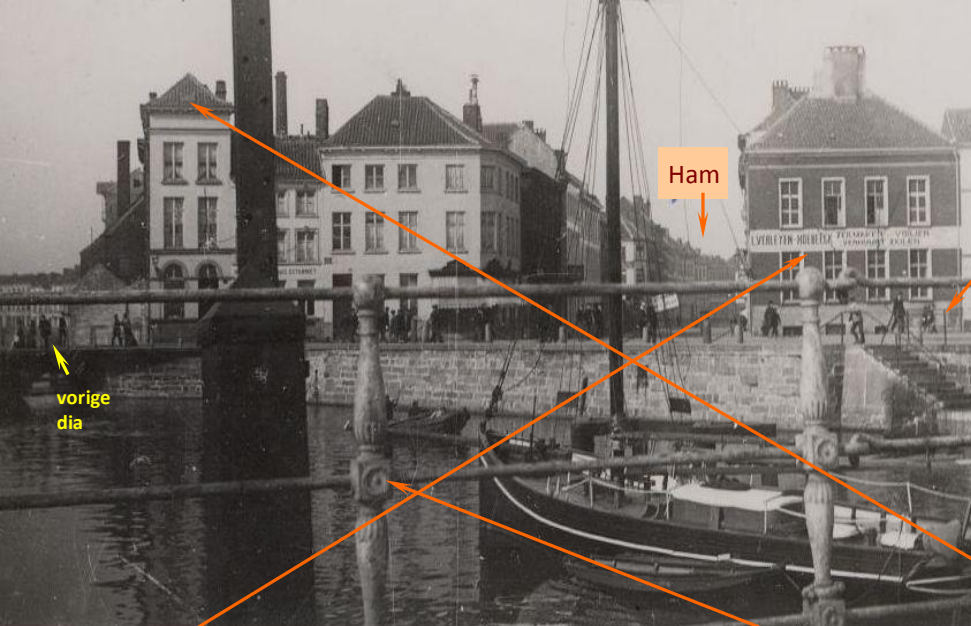
Den Turkschen Beyeerd,
by J. Cassauwers,
leopoldstraet 1 1840

Zeylmakers. 1846
Cassauwers, priesterstraet

Priesterstraat is de huidige Doornzelestraat

De **Joremaai**, de oude naam voor de Rodetorenkaai naar de Ham toe en de brug lag ongeveer in het verlengde van 't Steendam.

jehan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

L. Verlyen, zeilmaker, op de hoek v/d Ham, n° 2.
 Waarschijnlijk dezelfde locatie v/d zeilmakerij van Cassauwers op de vorige dia.

Het water aan de kant van de Reep stond voor 1910 lager dan aan de kant van het Spaans Kasteel

De Pasbrug en de Rode Torenbrug verdwenen circa 1909-'10.

De schotbalken dienden om de waterstand te regelen op de Gentse binnenwateren.

De **reling** die je ziet is deze van de Pasbrug die verder overgaat in de Rodetorenbrug.

De nieuwe **St.-Joris-brug** verving 2 bruggen en kwam tussen beide in te liggen. Ze werd in gebruik genomen in mei 1909.

Oude ingekleurde kopergravure v/d Rodetoren-kaai, als opticaprent ontworpen door Joseph Carmine rond het eind v/d 18^e eeuw.

Rechtsonder de **Rodetenbrug** aan de kaai en de **Pasbrug** over het pas. Beide bruggen zijn daar reeds meer dan honderd jaar geleden verdwenen.

Het moet toch een belangrijke brug geweest zijn de 2-bogige Pasbrug want vele schilders hebben deze op doek vastgelegd. Het water dat je ziet is de Leie en rechts van de brug heb je het straatje **Tussen 't Pas**. Daarom ook de naam Pasbrug. Onder de brugbogen wordt het water tegengehouden door schotbalken om het waterpeil aan de Rodetorenbrug links in de zomer voldoende hoog te houden voor de scheepvaart. In de verte zien we in het verlengde van het water het **torentje van Nieuwenbos** in de Tweebruggenstraat, zie kaart op vlg. dia

Deze molen
wordt
besproken op
[D11](#)

Richting
Steendam

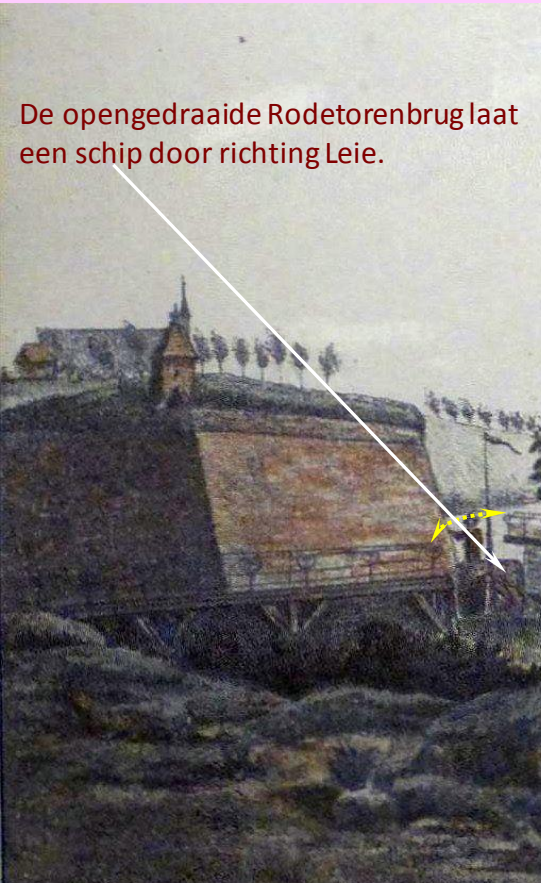
Rodetorenkaai

Twee kunstwerken uit het laatste kwart v/d 18^e eeuw.

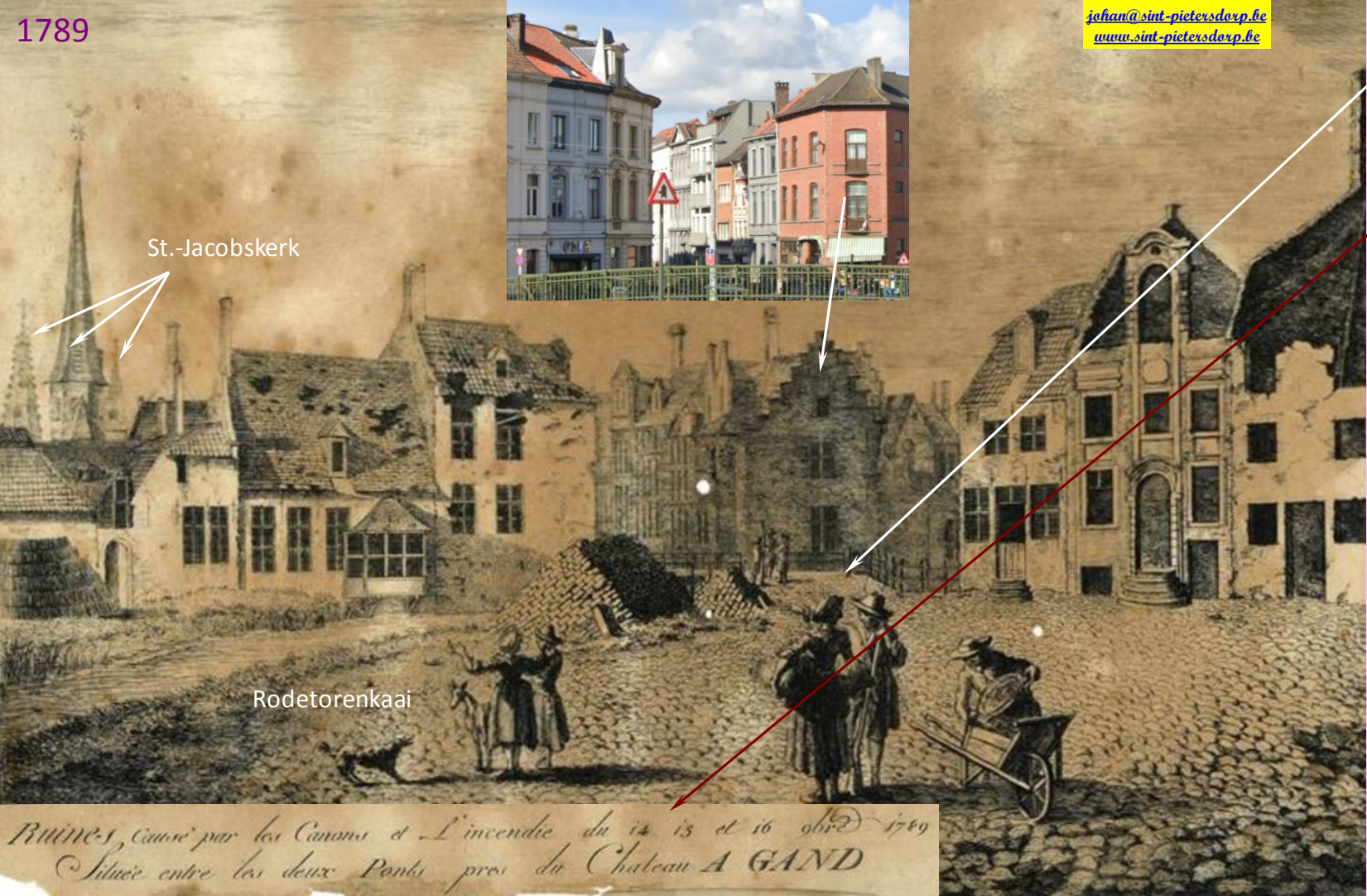

De Rodetorenbrug in het verlengde v/ù Pasbrug.

1789

St.-Jacobskerk

Rodetorenkaai

johan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

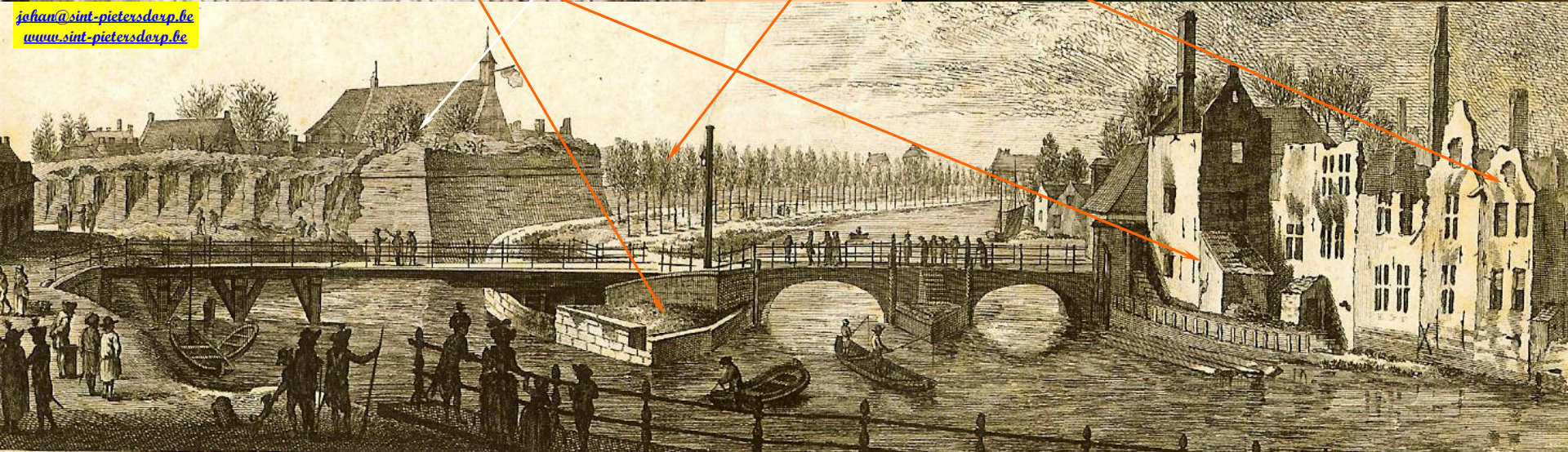
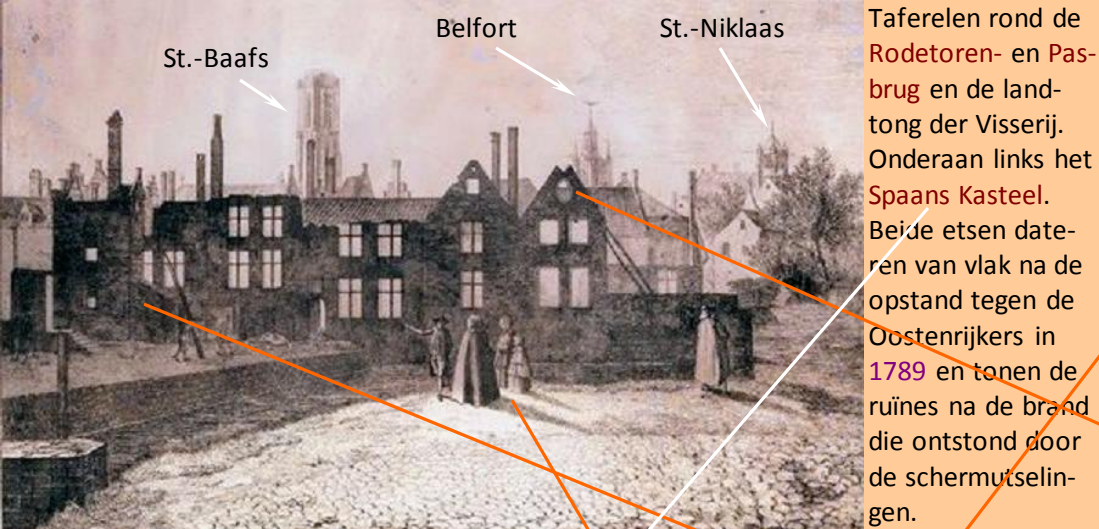
Oude St.-Jorisbrug
aan het eind van 't
Steendam.

Met deze annota-
tie onderaan de
ets moeten we het
doen. Wat me
aanzette tot ver-
der opspoorwerk
om een precieze
locatie te achter-
halen.

“Vernietiging
veroorzaakt door
de kanonnen en
de brand van 14,
15 en 16 nov.
1789. Gesitueerd
tussen de twee
bruggen nabij
het Kasteel IN
GENT”

*Ruines, causée par les Canons et L'incendie du 14 15 et 16 novr 1789
Située entre les deux Ponts près du Chateau A GAND*

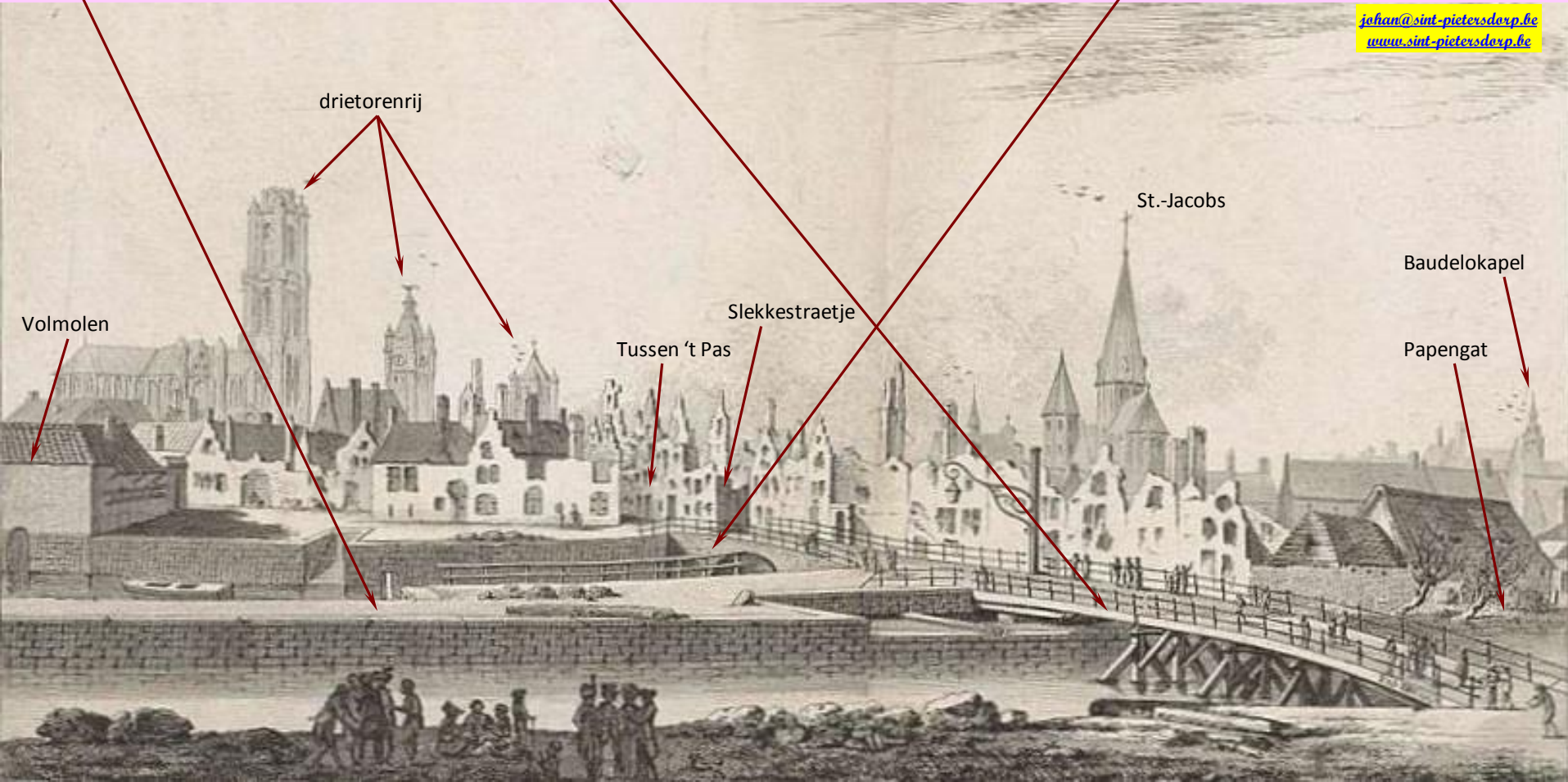

Op deze eind 18e-eeuwse ets wordt op de voorgrond rechts de **Rodetorenbrug** met in haar verlengde de **Pasbrug** afgebeeld. Tussen beide ligt de **landtong** der Visseij die meer dan 100 jaar later voor een deel zal verdwijnen. Ook beide bruggen moesten er aan geloven en werden vervangen door de Van Eyck- en Slachthuisbrug een paar honderd meter verder stroomafwaarts ter hoogte van het zwembad Van Eyck.

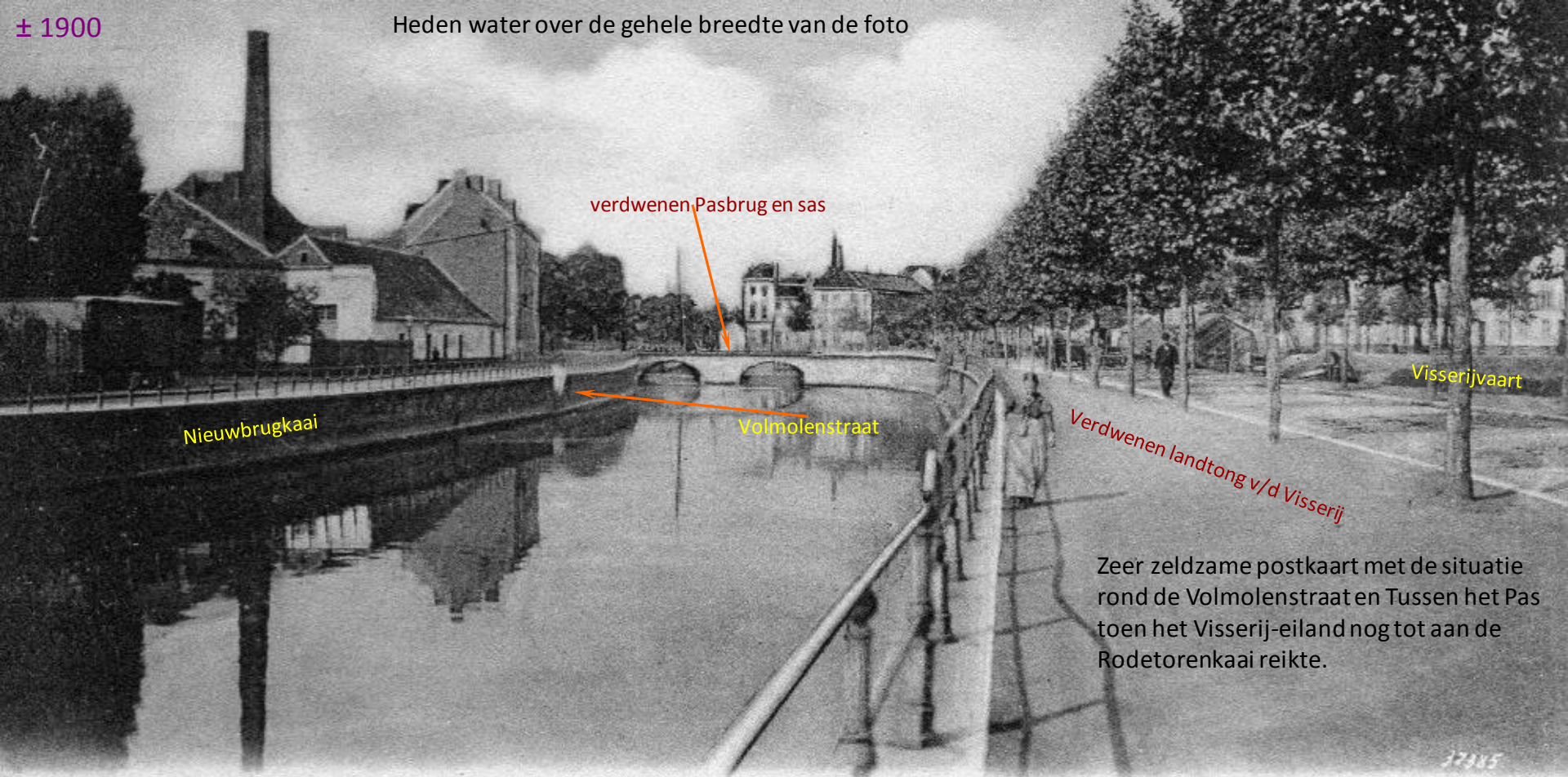
johan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

± 1900

Heden water over de gehele breedte van de foto

Nieuwbrugkaai

verdwenen Pasbrug en sas

Volmolenstraat

Visserijvaart

Verdwenen landtong v/d Visserij

Zeer zeldzame postkaart met de situatie rond de Volmolenstraat en Tussen het Pas toen het Visserij-eiland nog tot aan de Rodetorenkaai reikte.

Les écluses à la pêcheirie

Edition V. G. 42 avenue du midi Bruxelles

July 23. 1902. Gand

johan@sint-pietersdexp.be
www.sint-pietersdexp.be

Nog een kaart uit 1904, getiteld de St.-Joriskaai, uitgegeven in Leipzig. **Klopt echter niet**. Met de foto hiernaast kennen we nu meteen de correcte plaats, een zicht op de Rodetorenkaai.

Pas betekent sas of sluis.

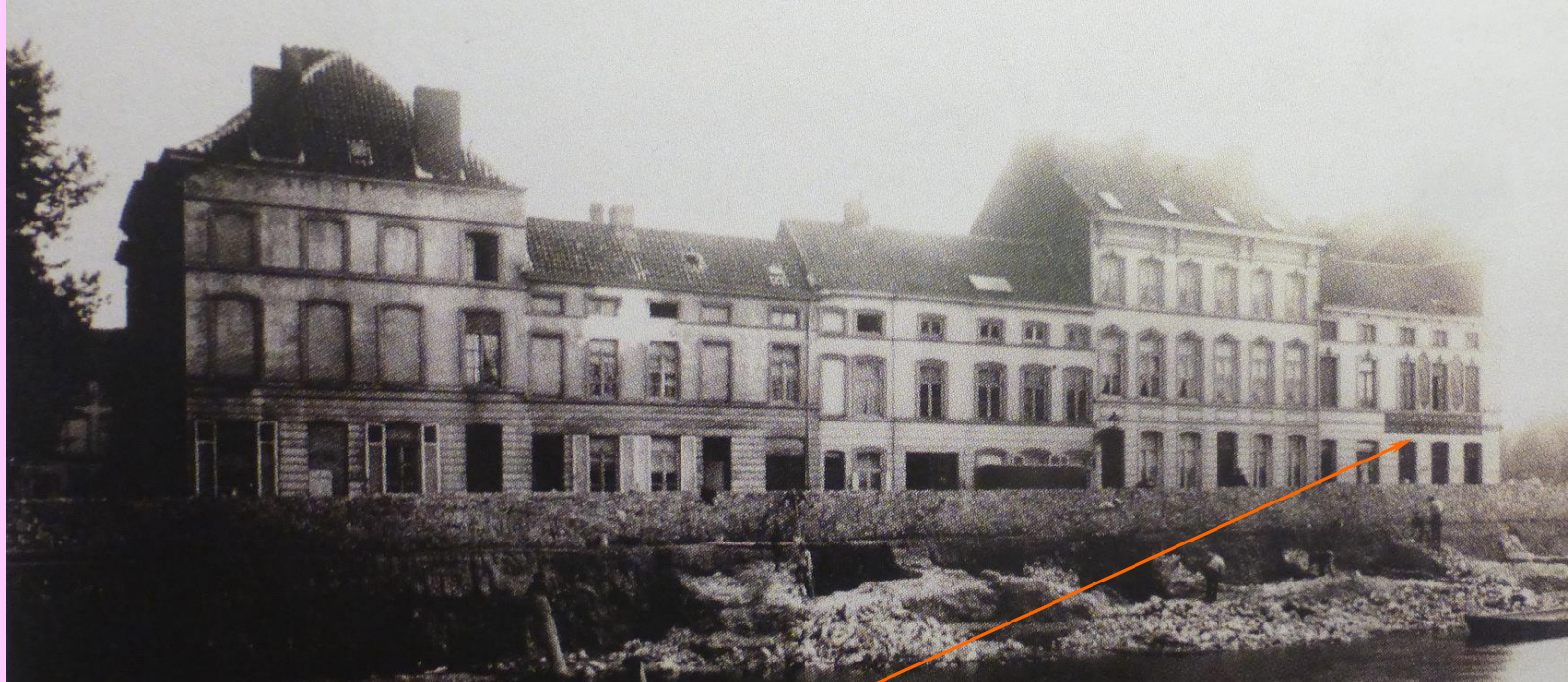
Het Rijk heeft de draaiende St.-Jorisbrug, ook wel Steendambrug genoemd, de **Pasbrug** en in haar verlengde de Rodetorenbrug, doen afbreken in **1909**. Zij werden vervangen door één nieuwe vaste brug, de huidige St.-Jorisbrug van 35 m breed. Deze kwam veel hoger te liggen zodat dat de scheepvaart geen hinder meer ondervond van gesloten bruggen noch het verkeer van de opengedraaide bruggen.

De overbrugging bestond uit een vaste Pasbrug met 2 bogen waar het water tegengehouden werd door schotbalken om het om het op peil te houden. De Rodetorenbrug was een draaibrug. Beide bruggen lagen in het verlengde van de straat "Tussen 't Pas"

Schoolkaai.

Waarmee men bezig is? De afbraak van de noordelijk vesten van het Spaans Kasteel voor het verbreden v/h Pauwvaardeken en het vernieuwen v/d kaaimuren, circa 1907.

← Kaaimuur uit 1907

→ Resten van het Spaans Kasteel

De Pauwbrug over de Pauwvaart (voormalige kasteelgracht) werd op deze foto foutief Slachthuisbrug genoemd.

1900 < > 1905

jojan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

In de St.-Machariusstr. tussen de Schoolkaai en de L. Munichstraat werd in 1858 de lagere jongensschool gebouwd, in de volksmond 'Sint Machariusschoolke' genoemd.

In 1982 werd ze vervangen door een betonnen nieuwbouw voor de Freinetschool 'Het Trappenhuis'.

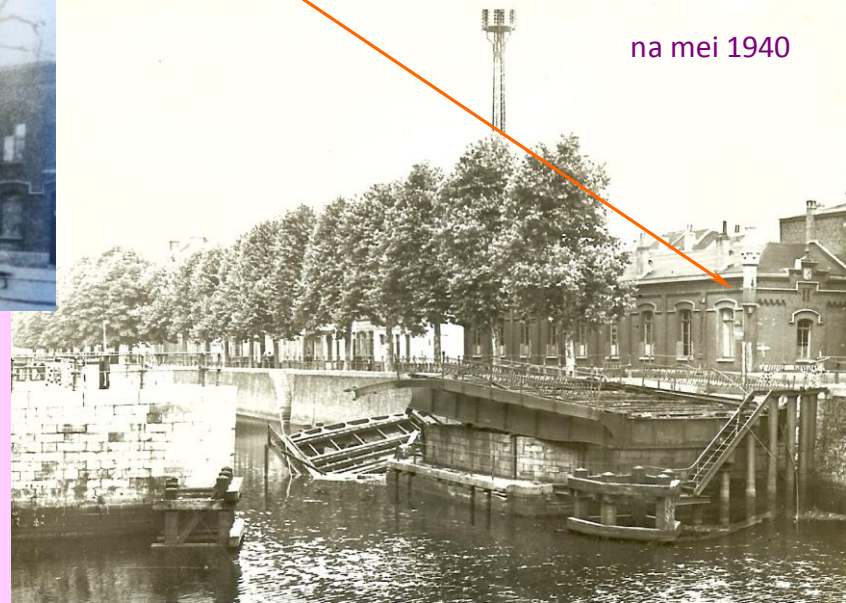

Hageland-
kaai

De Pauwbrug uit 1828 was een houten draaibrugje. De eerste ijzeren brug werd geopend in 1852. In 1902 was ze zo slecht aan toe dat ze nog slechts tot 3 ton mocht belast worden. Pas in 1907 werd ze vernieuwd.

na mei 1940

In mei 1852 werd het houten draaibrugje uit 1828 vervangen door een metalen draaibrug van 2,46m breed. Voor die tijd lag daarook een ophaalbrug die de Kasteelkaai nu Hagelandkaai verbond met het Spanjaardkasteel; kan je zien op [D15](#).

Hier de nieuwe kaaimuren en het Pauwvaardeken dat een stuk breder is geworden circa 1908

Wat een contrast met vorige dia waar de kaaimuren nog totaal afwezig waren.

GAND -Boulevard de l'Abattoir.-GENT.—Slachthuislaan.
Edut. D. Blende, Aovers

Is nu de Voorhoutkaai

Enkele maanden later zal men niks meer merken van deze landtong

De doorgang van het water naar de zwaai-kom aan de Dampoort

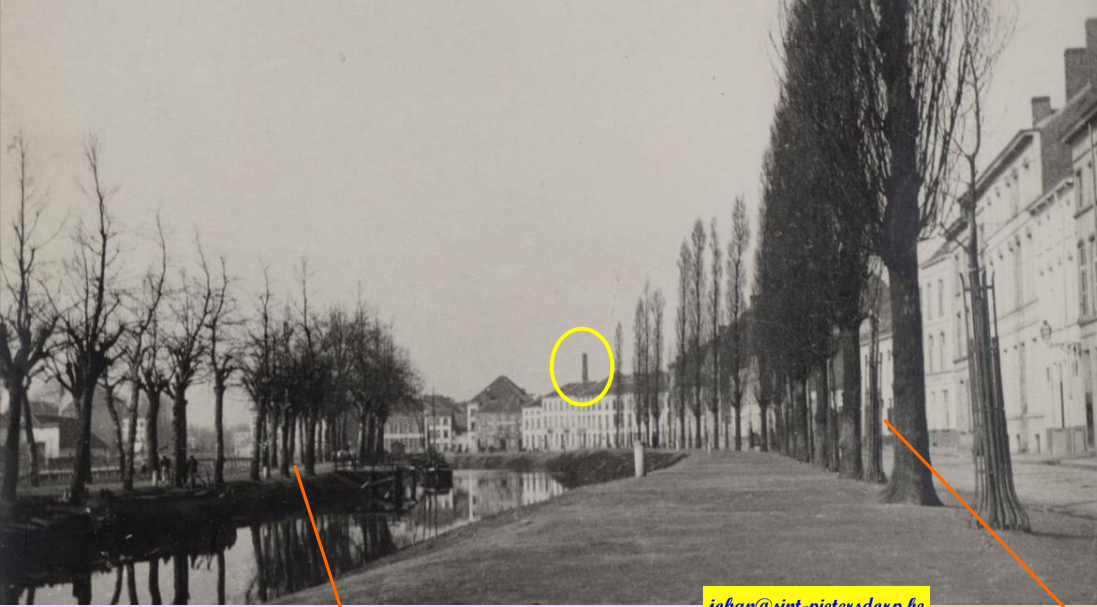
Lucas Munichstraat

Spanjaardstraat

Nu is de Leie hier stukken breder

Wat een moeilijke bevalling. De franstalige naam **Quai de l'Abattoir** heeft eigenlijk nooit bestaan; de officiële naam was Boulevard de l'Abattoir of Slachthuislaan. Nu heet ze de Voorhoutkaai en loopt tot aan de Slachthuisbrug. Tot laat in de 19^e eeuw was het daar trouwens ook de Lousbergsiaan. In het midden had je er nog een eiland dat na 1900 is opgeblazen door onze genie, dit tot waar nu de Slachthuisbrug is.

Boulevard

Quai de l'abattoir et l'Escaut

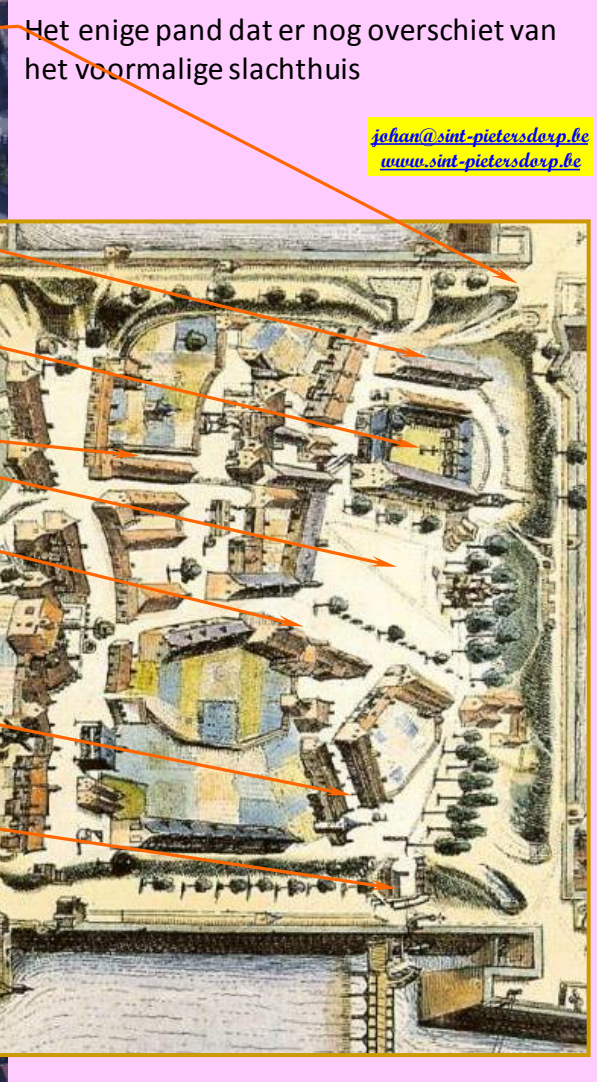
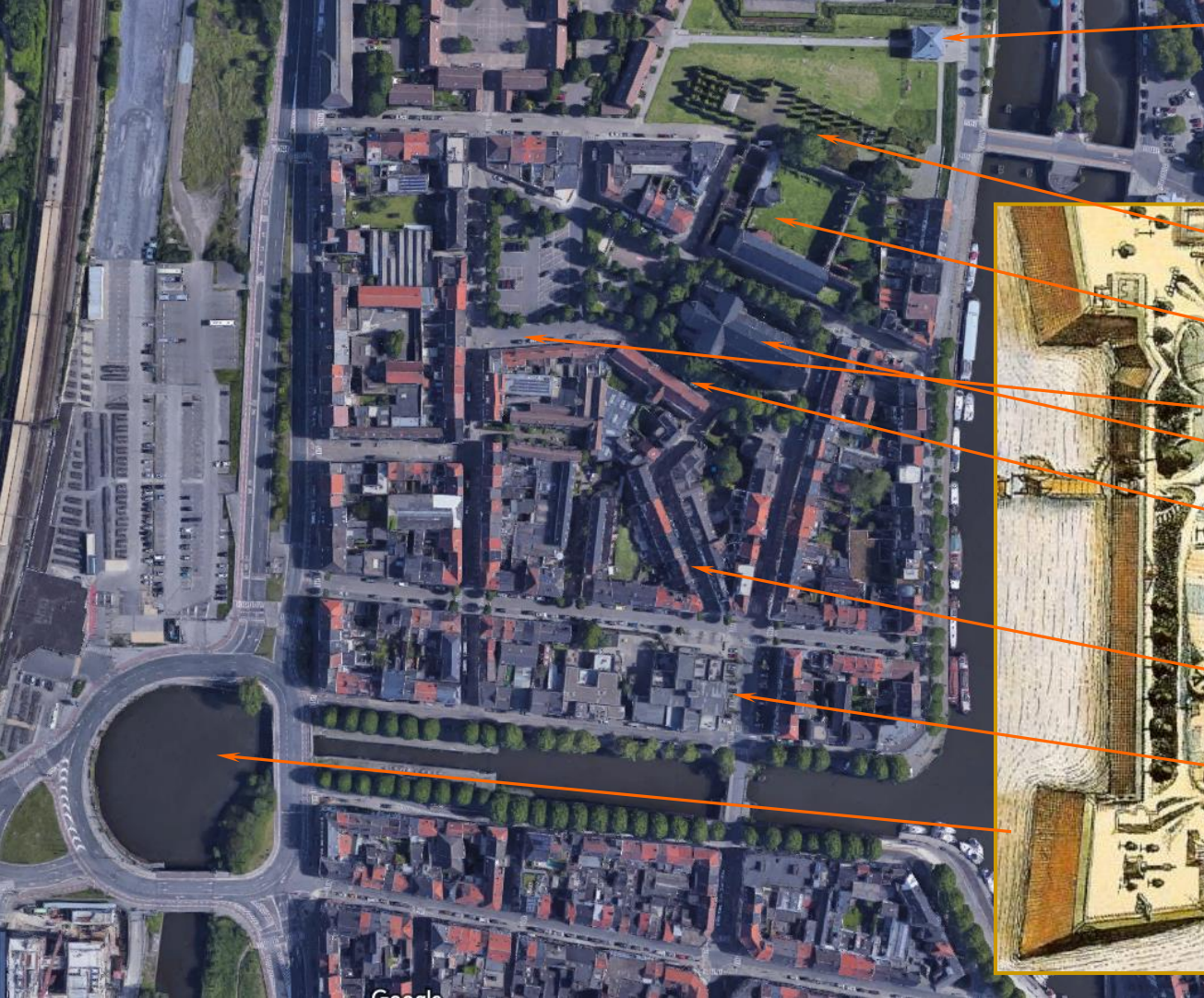
johan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

Gand Le confluent de la Lys et de l'Escaut

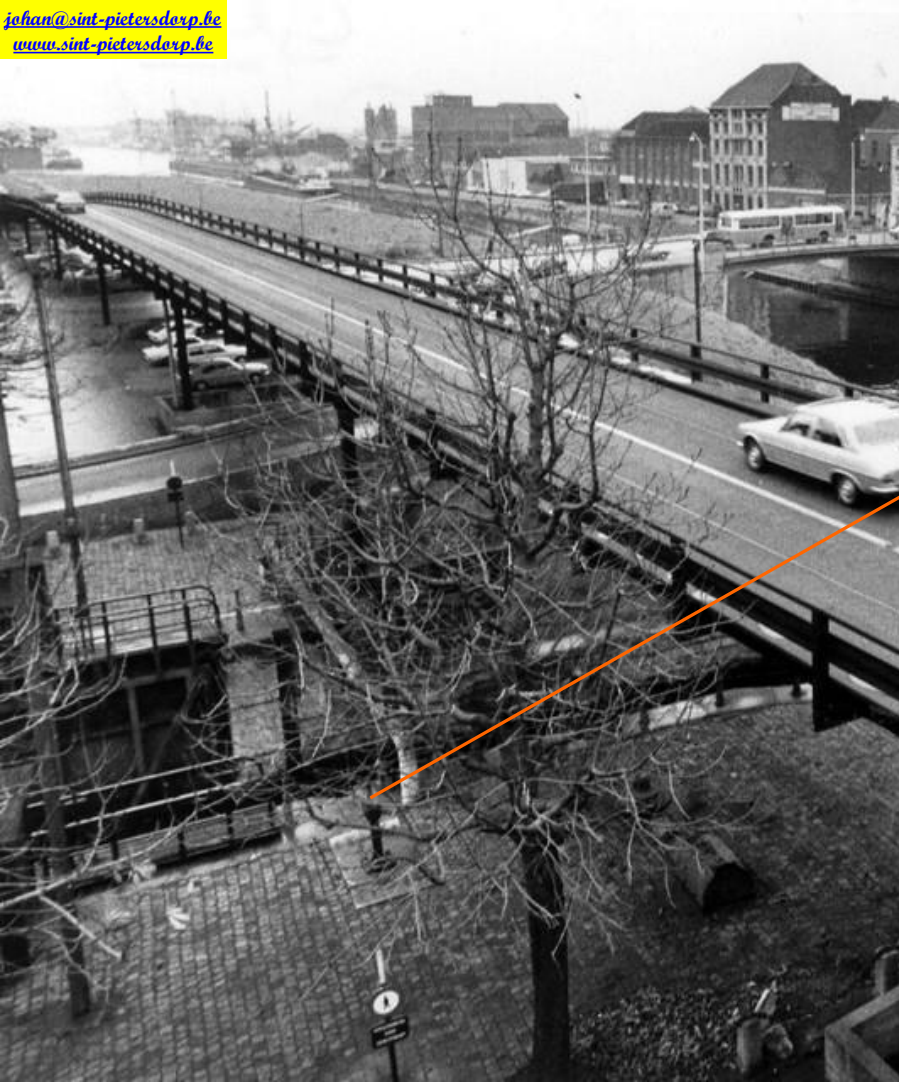

Het enige pand dat er nog overschiet van het voormalige slachthuis

joan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

De voormalige Kasteelsluis uit 1884 heeft nu helemaal geen sluisdeuren meer. De doorvaarhoogte onder de nieuw Oktrooibrug is 3m90.

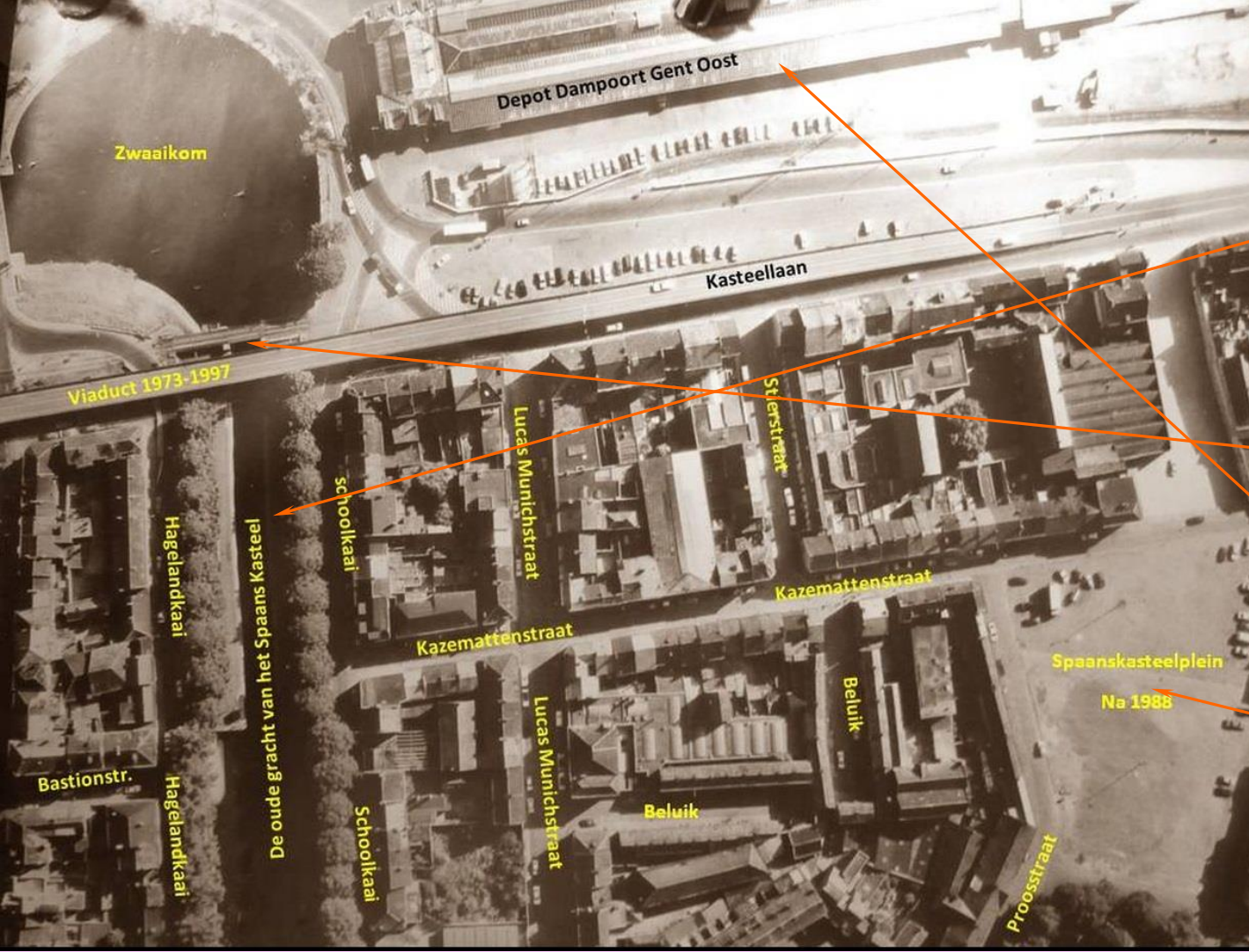

Max hoogte
voor de
scheepvaart

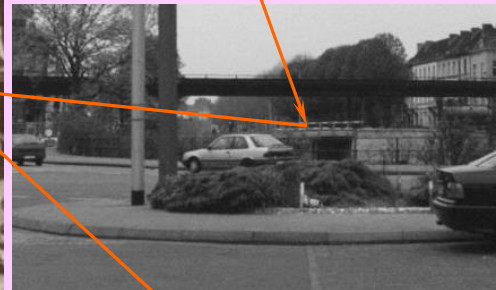
Sluisdeuren

De voormalige **spoorwegbrug** met neven-
liggend voetgangersbrugje.

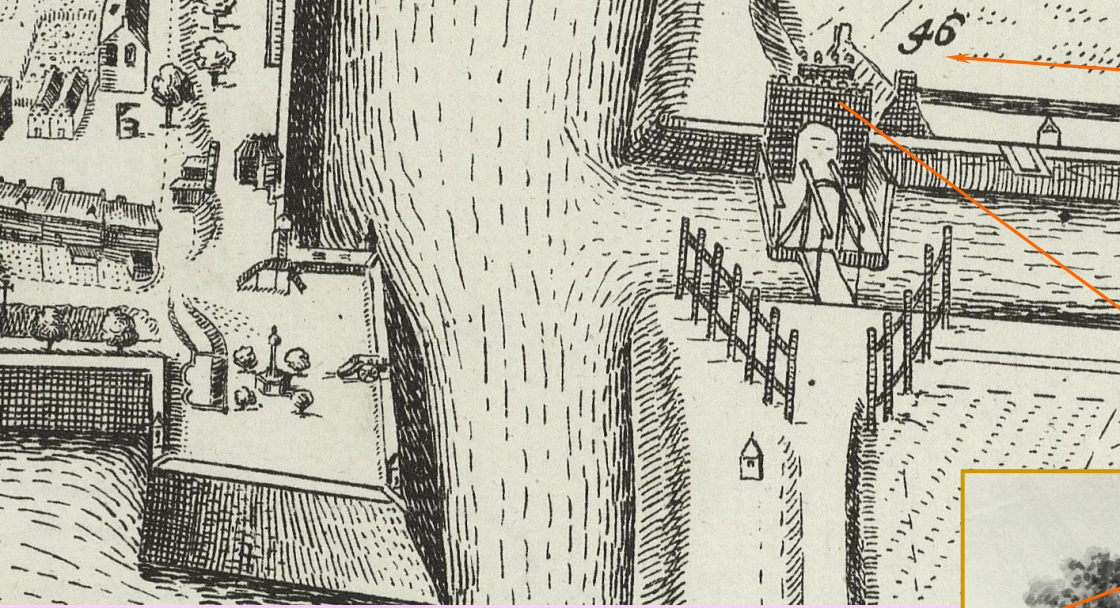

Het goederenstation Gent-Oost werd
gesloopt in het jaar 2000.

Het Spaanskasteeplein kwam pas in 1988
tot stand

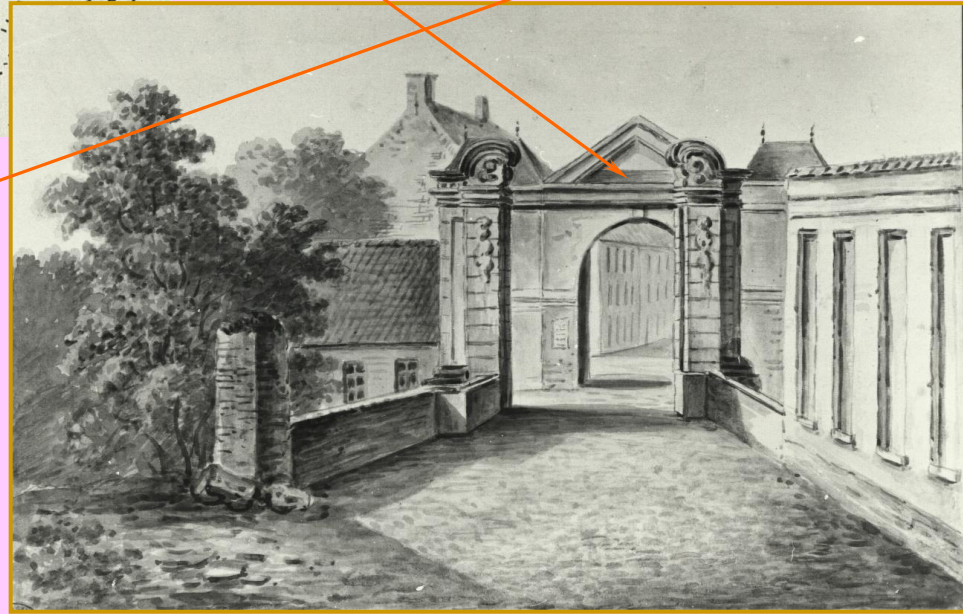
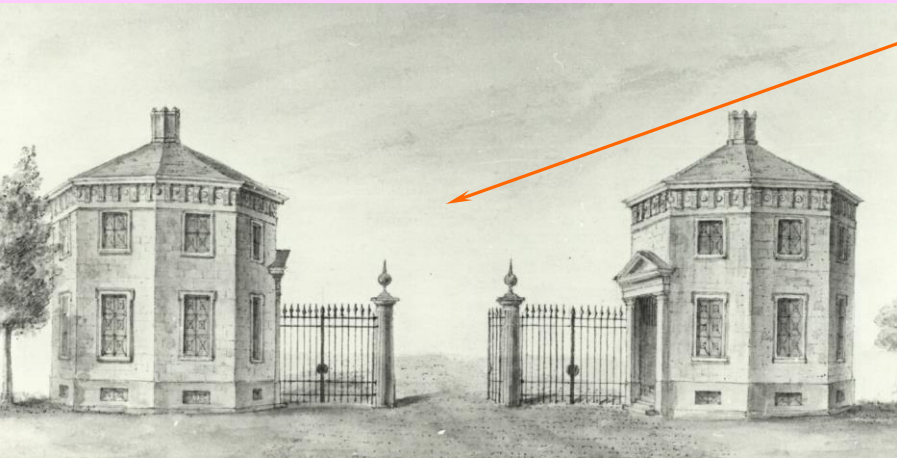
Luchtfoto circa 1990-'95

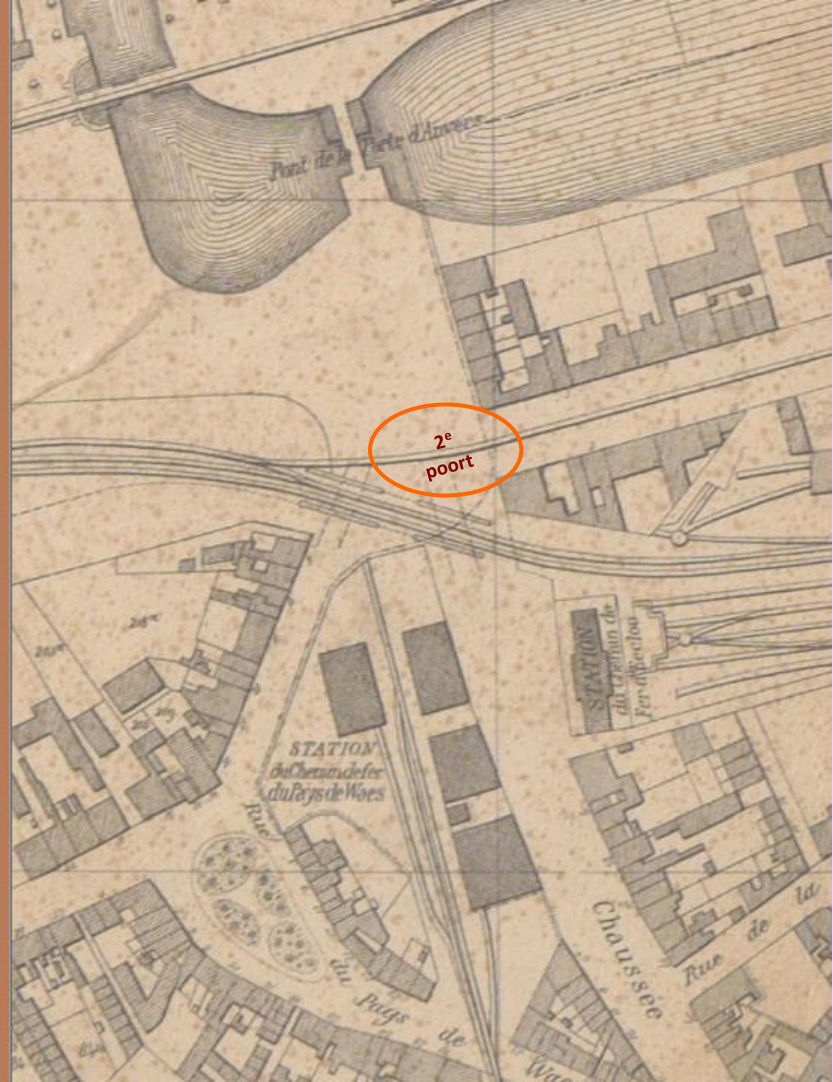

De Antwerpse poort, letterlijk een toegangspoort tot 't stad, in detail afgebeeld door Hondius op zijn groot plan van Gent uit 1641, genummerd 46. Ze lag strategisch gezien op de vesten naast het Spanjaardkasteel en was destijds blijkbaar een stenen bouwwerk met daarvoor een steiger en houten ophaalbrug. Zij zou daar nog jaren blijven tot de stad aan uitbreiding toe was. De afbeelding hieronder geeft een beeld van de poort 190 jaar later op dezelfde locatie.

Pas in 1828 zou deze poort worden afgebroken en verhuisd naar de plaats van het hedendaags spoorwegviaduct aan de Dampoort. Zij kreeg daarbij een andere vorm als zijnde een hekken tussen twee torengebouwen. Zeg maar een douanepost.

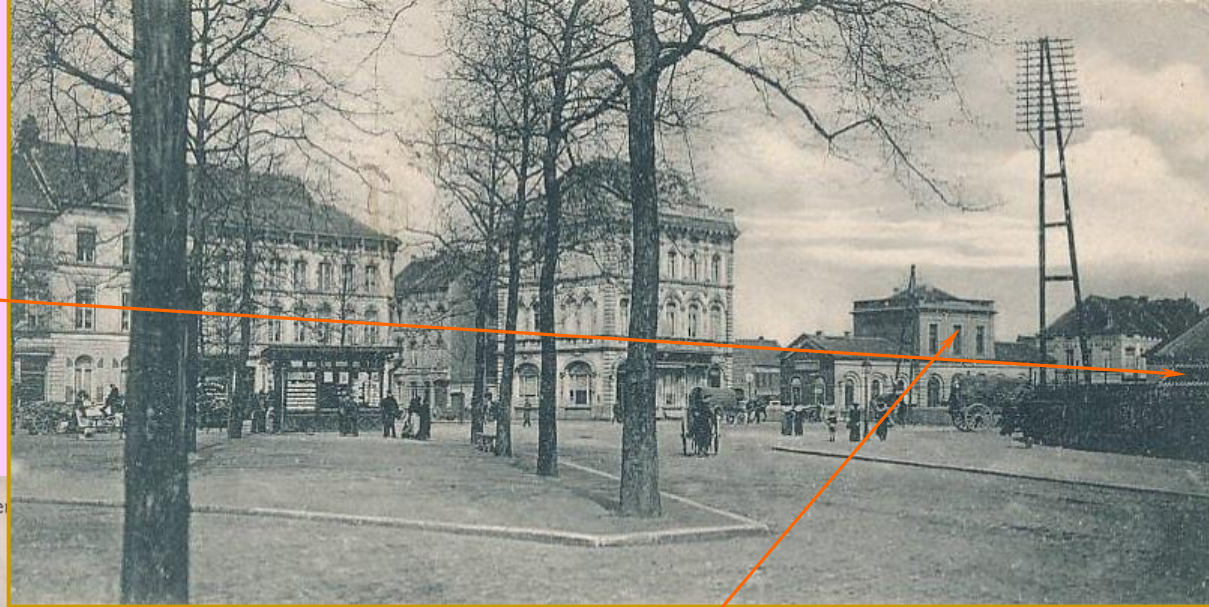
De Antwerpse poort
op haar beide
locaties in het
verleden.

Waar voorheen de schippers het monopolie v/h handel-drijven in hun macht hadden kwamen later de spoor-wegen roet in hun eten gooien. Het was toen de pas dat de Dampoort echt een druk verkeersknooppunt werd.

Heden is er het **Dampoortstation**, maar medio 19^e eeuw waren er niet minder dan drie.

Het eerste station dateert uit **1847**, in schoon Frans '**Pays de Waes**' genaamd en in de volksmond *Pietje Waes* met een trein richting Land van Waas en Antwerpen-Linker-oever. Het bevond zich vooraleer het spoorwegviaduct gebouwd werd links en rechts v/d huidige Land van Waas-laan.

De Dampoort in het eerste decennium van de 20^e eeuw.

Met de bouw v/h monumentale **viergaten-viaduct** diende een deel v/h stationsgebouw gesloopt.

In **1861** werd er een tweede station bijgebouwd, links in het begin v/d de Antwerpsesteenweg, met treinen naar Eeklo tot Brugge en later ook naar Zelzate en Terneuzen, **station Eecloo** genaamd.

In 1868 kwam er een derde station bij op de parking aan het huidige Dampoortstation. Aanvankelijk **Champ des Manœuvres** genaamd, later Gent-Oost. Het was een exclusief goederenstation, dat met een enkel-spoor via de huidige Kasteellaan verbonden was met het hoofdstation aan Gent-Zuid.

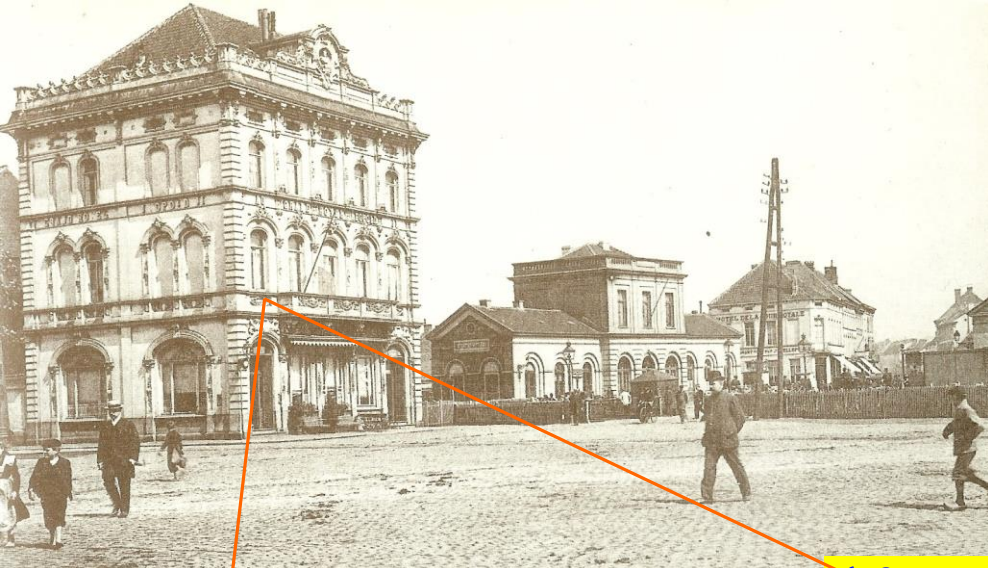
GAND.

Le Viaduc de la Porte d'Anvers

Antwerpsesteenweg

GAND. - Station d'Ekloo-Brugge
GENT. - Eekloo-Brugge-station.
Série I N. 342

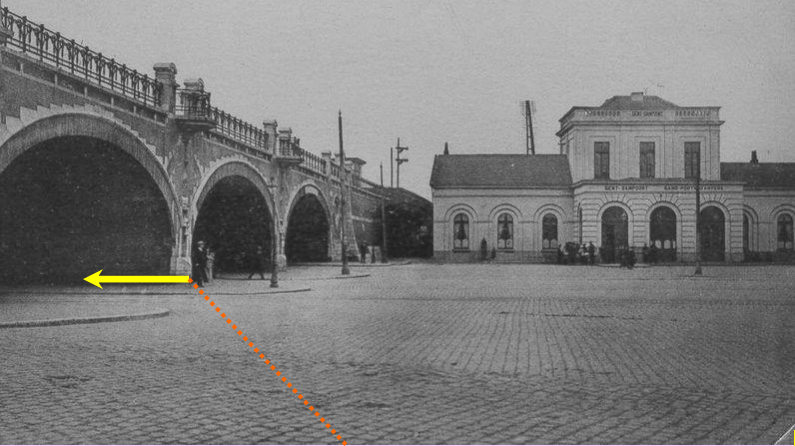
johan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

Een zee
van
ruimte

44 GENT Dampoortplaats
GAND Place d'Anvers

Alle foto's zijn van na 1914 toen het station Gent-Waas was afgebroken en het Antwerpenplein een immense ruimte creëerde.

Op de foto rechts-onder is de ballustrade op het dak v/h voormalig station Gent - Eeklo verdwenen.

johan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

Koopvaardijlaan

Gand. — Gare d'Anvers et d'Eekloo
Gent. — Statie Antwerpen en Eekloo

Gent. — Dampoortstatie
Gand. — Gare de la Porte d'Anvers

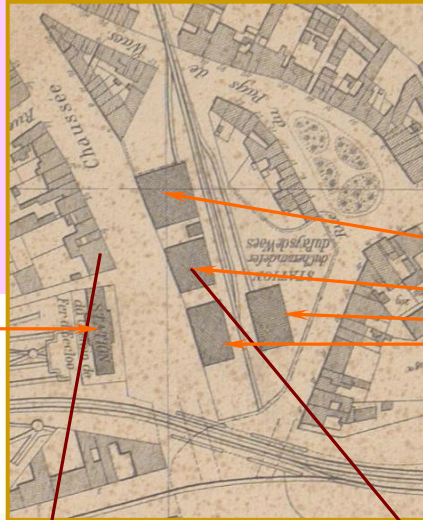

Het plannetje is van 1878

johan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

De tijd van twee stations
aan het begin v/d
huidige Antwerpsestw.

De statie Gent-Eeklo,
later Dampoort-station,
werd gebouwd in 1861
en gesloopt in 1973

De Dampoorte

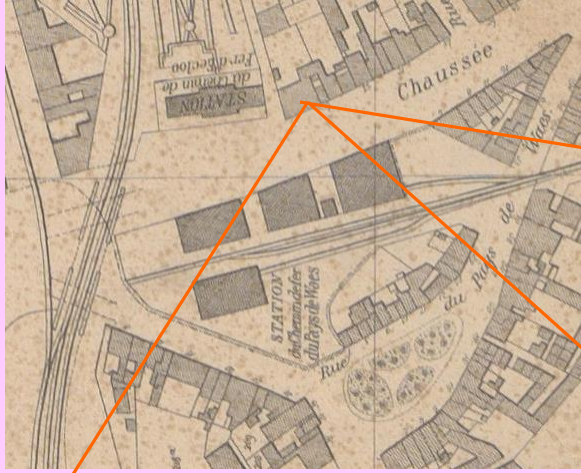
Ter hoogte v/d rode stippellijn kwam later het
viaduct

De statie Gent-Waas werd gebouwd in 1847 en gesloopt in 1912-'13

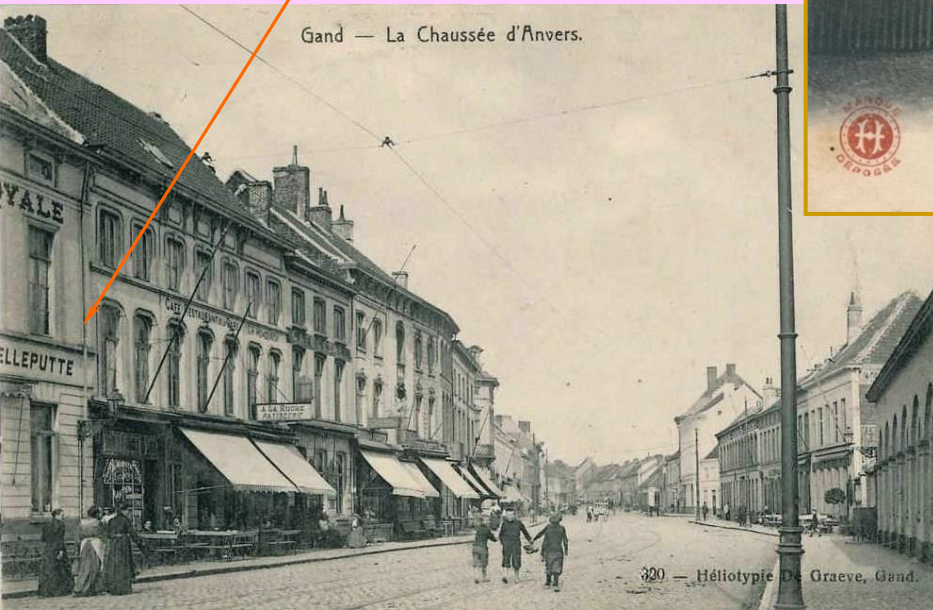

't stad

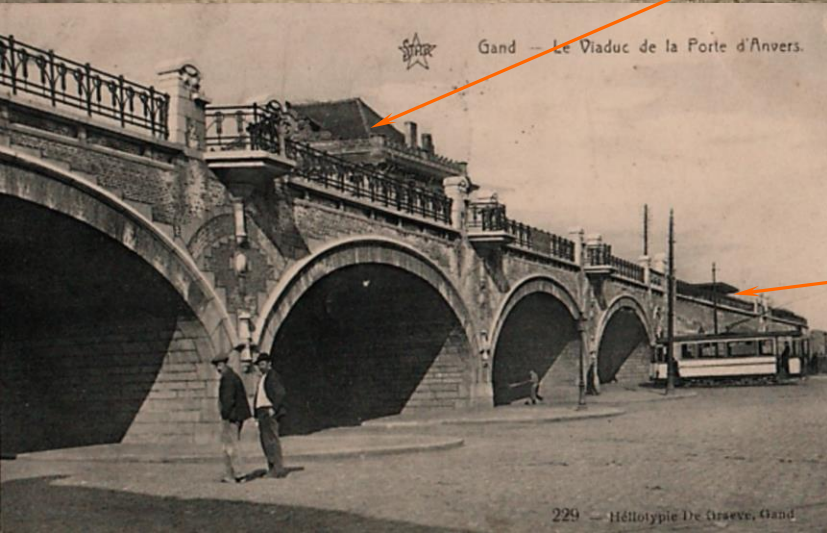
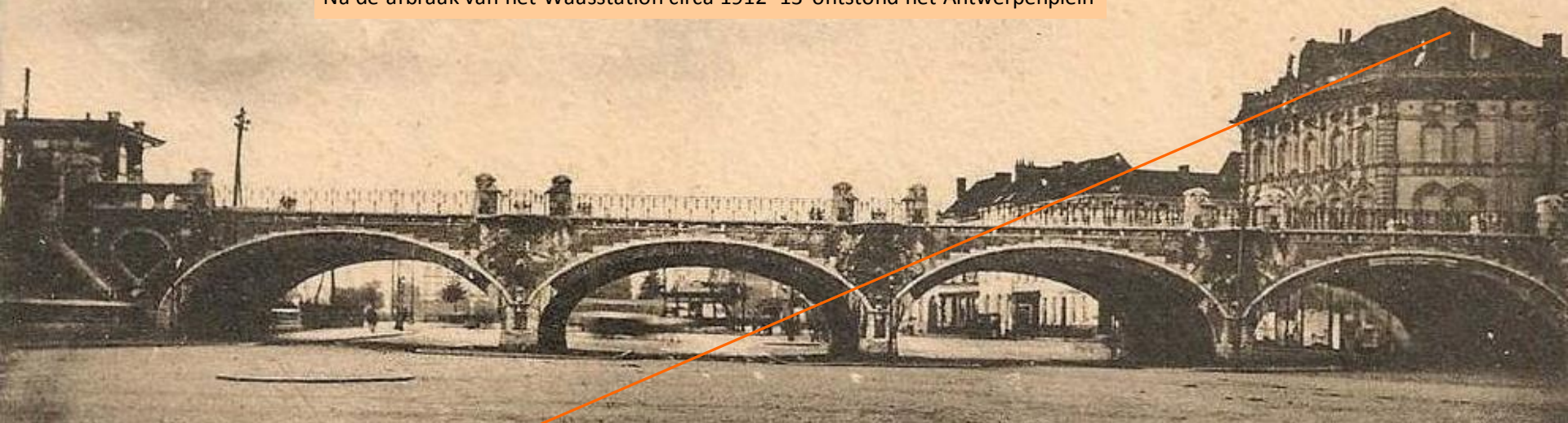
Gand — La Chaussée d'Anvers.

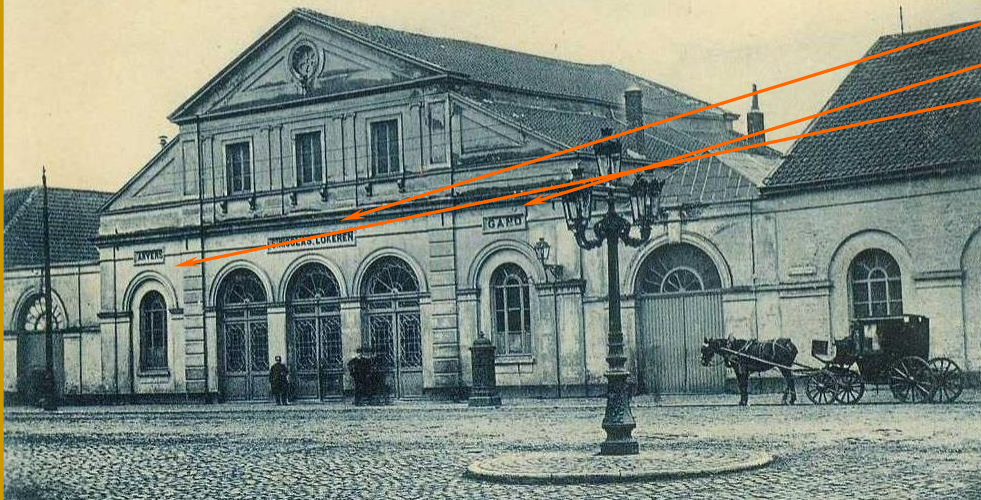
“Hotel de la Cour Royale”, uitgebaat door J. Helleputte . Het lag naast het stationsgebouw Gent-Eecloo dat aanvankelijk een portaal had dat nagenoeg niet uitsprong. Na de afbraak van het station Gent-Waas krijgt dit stationsgebouw een groter inkomhal om de reizigers meer ruimte en comfort te bieden.

Na de afbraak van het Waasstation circa 1912-'13 ontstond het Antwerpenplein

Op de voorgevel stonden in het Frans 4 steden vermeld nl. **Anvers**
St.-Nicolas Lokeren Gand

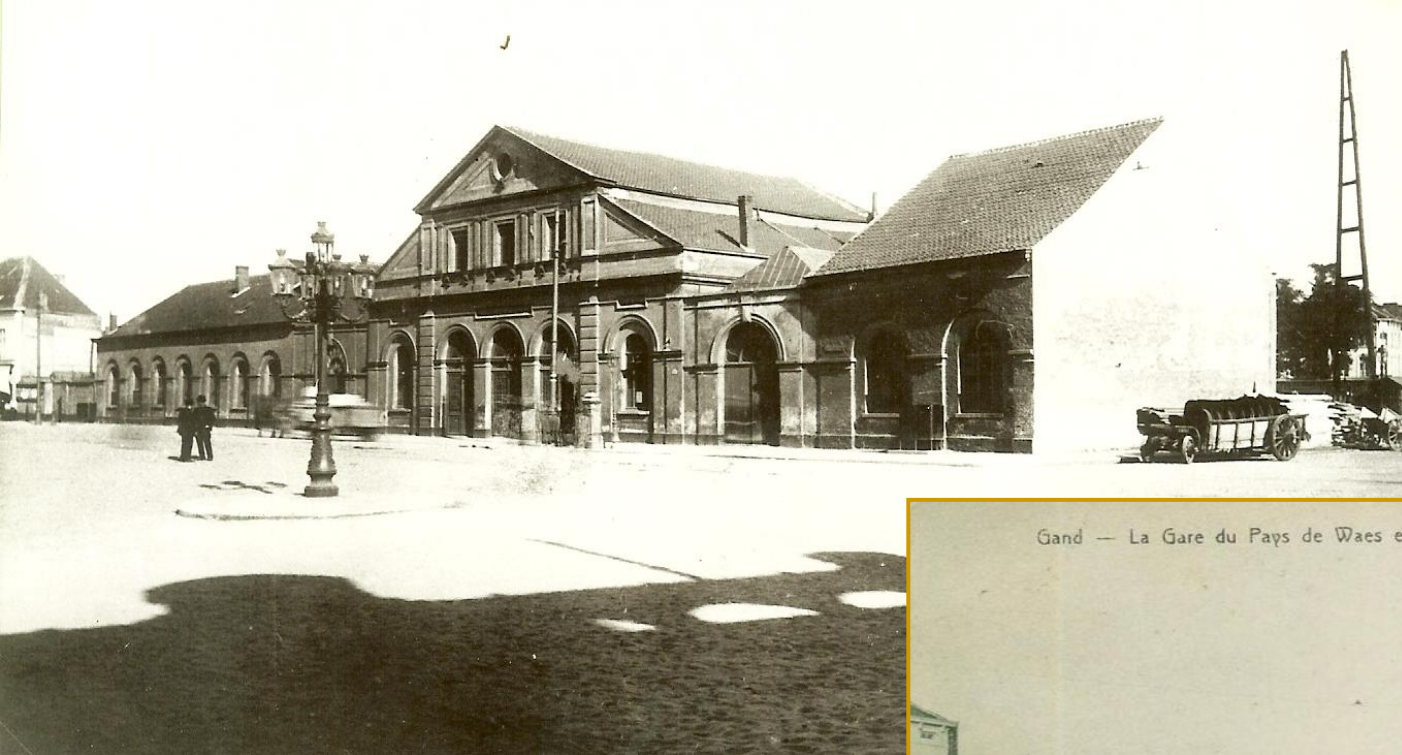
De prachtige vijfarmige straatlantaarn op beide foto's gaat volgens mij over één en dezelfde en stond midden op de steenweg.

johan@sint-pietersderp.be
www.sint-pietersderp.be

Na de afbraak v/h station Gand-Waes werden de 2 reizigersstations samengevoegd in één statie 'Gent-Dampoort'. Het kreeg hierbij een groter middenportaal. Dit gebouw verdween ook in 1978 nadat het sinds 1973 werd vervangen door een nieuw stationsgebouw aan de overkant langs de andere zijde v/h spoorwegviaduct.

Van 1909 tot 1912 werd gans de ringspoorweg verhoogd en moesten een deel van de gebouwen afgebroken worden van station Waas om het viaduct van de spoorweg aan te leggen. Immers in 1896 was de NMBS nu eigenaar van deze lijn, wetende dat dit station toch zou verdwijnen en de opstap voor Antwerpen zou aan de overkant gebeuren.

In 1926 is er gefeest geweest en 40 jaar later werd dit ook gevierd. Het feest zal geweest zijn dat er geen privélijnen meer waren en dat voor alles wat de spoorwegen betrof de NMBS nu de baas was.

jahan@sint-pietersdexp.be
www.sint-pietersdexp.be

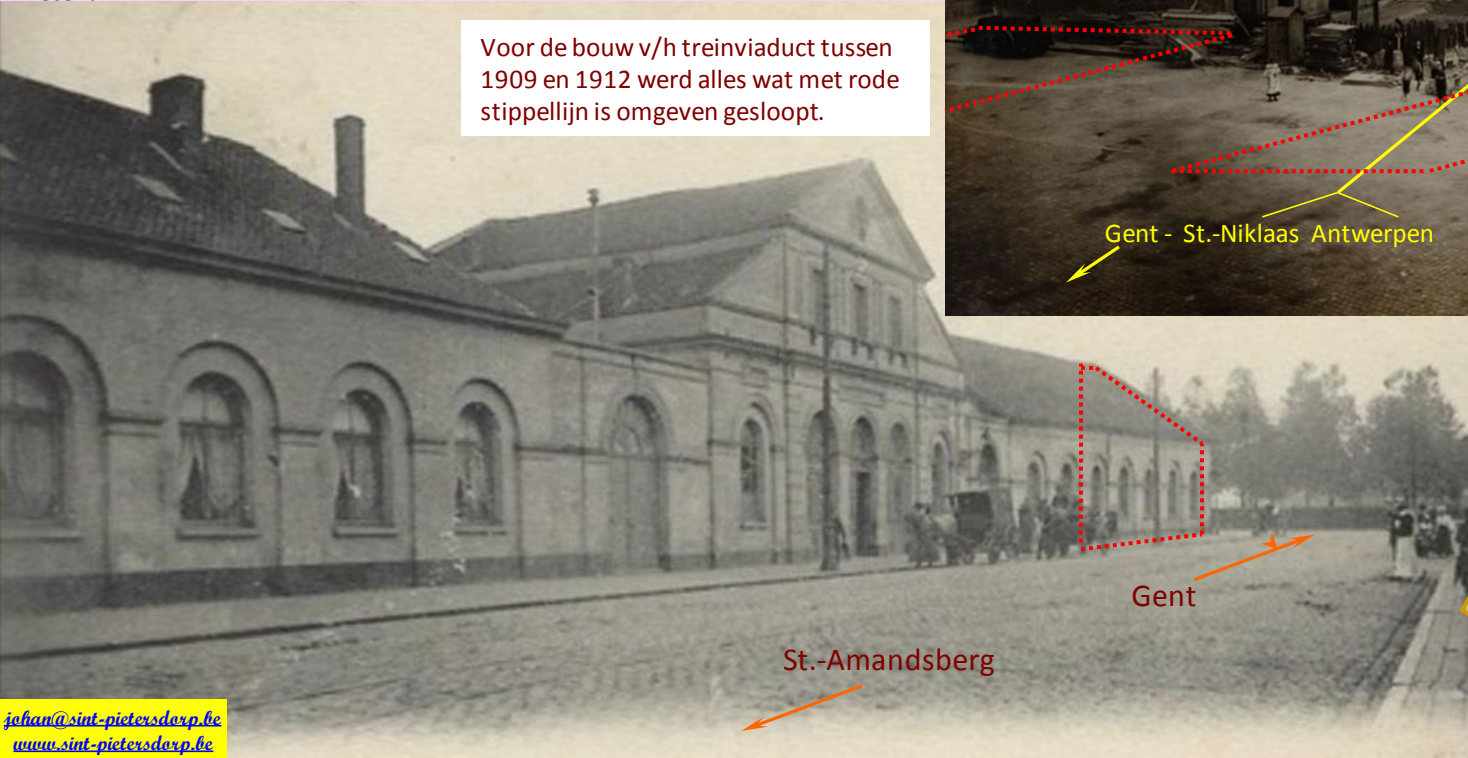
Tijd? rond 1905, met een stukje van de Oude Antwerpsesteenweg

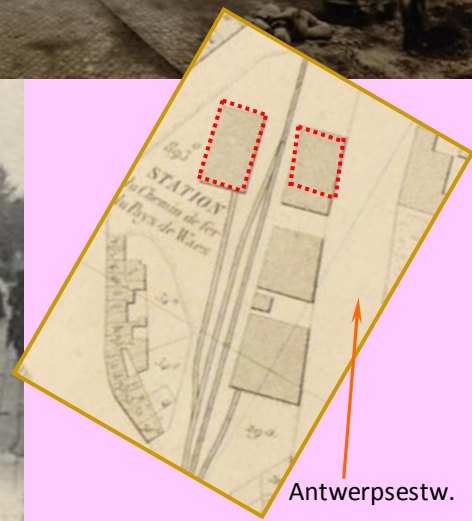
Foto onder - We zien duidelijk de tramsporen van de paarden- of de accutram, er was nog geen bovenleiding voor de elektrische tram. De bomen op de vroegere verplaatste stadsvesten zullen kort na het nemen van de foto verdwijnen voor de aanleg van het spoorwegviaduct.

In 1896 werd dit station overgenomen door de staat die gans het spoorwegnet in handen wou krijgen. In 1926 is de NMBS gestart. Was dan alles nationaal georganiseerd, ik denk van wel?

Wat we nog zien op de foto zijn de gordijnen voor de vensters. Woning v/d stationchef? Of was het een cafetaria voor de wachtende reizigers? Joost mag het weten!

Voor de bouw v/h treinviaduct tussen 1909 en 1912 werd alles wat met rode stippellijn is omgeven gesloopt.

Antwerpsesteenweg

Dat de verkeers-situatie rond de toenmalige treinstations aan de Dampoort bijna niet te ver-antwoorden was bewijst deze herdenkingskaart uit 1908.

Gruwelijk!

Ook op heden gebeuren er nog veel ongelukken, zij het dan niet meer met de trein.

Het zijn nog steeds de zwakke weggebruikers die het grootste slachtoffer zijn.

De reinsporen lagen op de huidige Land van Waaslaan.

Gedenkenis van het schrikkelijk ongeluk aan de Dampoort te Gent.

Drie dooden en een kind het been afgereden.

Eene moeder haar kind willende redden heeft er insgelijks het leven bij verloren (8 Januari 1908).

Het begin v/d Antwerpsesteenweg
grondgebied Gent

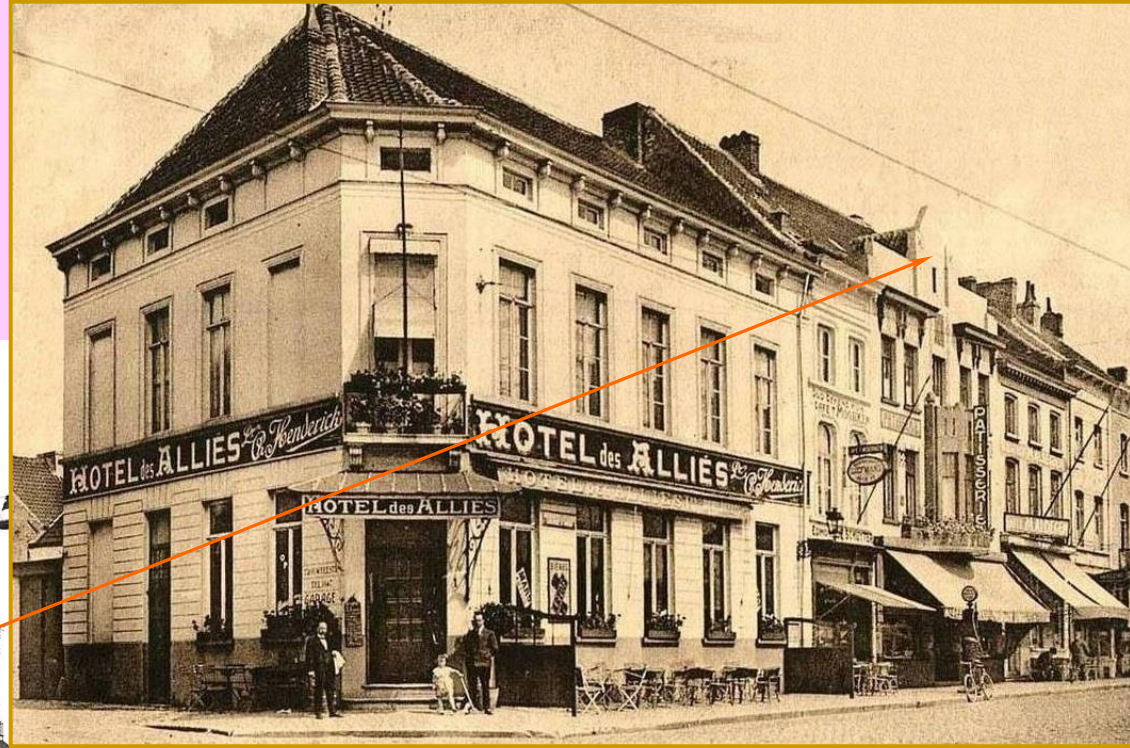
Dampoort

Ed. H. Bauwens, Gand.

Gare du pays de Waes et des voitures d'Oostacker. — Gand. Belgique

Het voormalig “Hotel de la Cour Royale” veranderde van eigenaar en ook van naam rond 1920. Het werd “Hotel des Alliés” met als uitbater C. Henderickx.

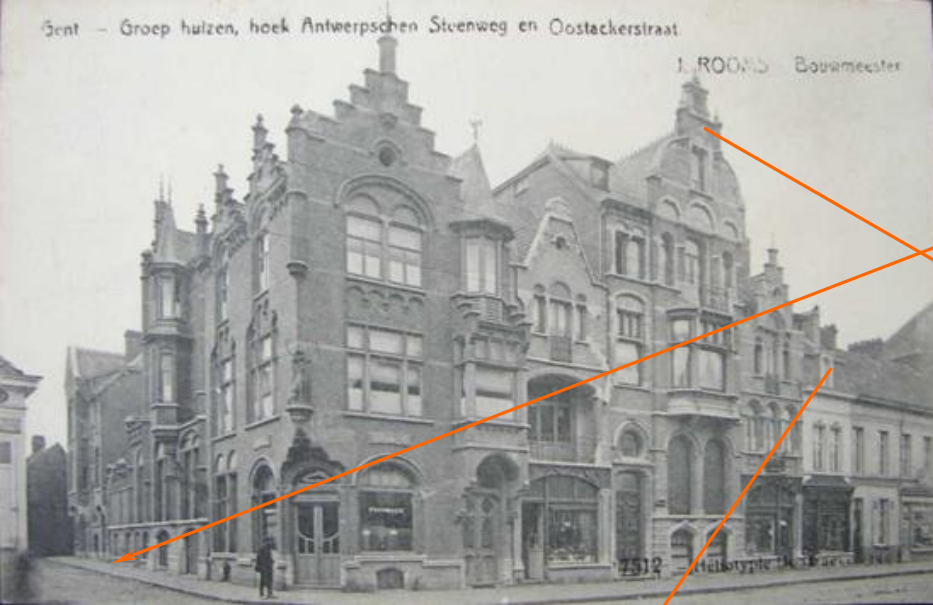

johan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

Gent - Groep huizen, hoek Antwerpschen Steenweg en Oostackerstraat

De Oostakkerstraat heet nu Engelbert van Arenbergstraat

johan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

*Chaussée d'Anvers
Antwarpsche steenweg*

Halvemaanstraat

Spitaalpoortstraat 3-27, beluik uit 1880

2009

Dit steegbeluik werd gebouwd in de omgeving van de vroegere *Spitael-poort*, een poort over de stadsvesten, die in 1577 vervangen werd door de Dampoort.

In 2010 werden de (leegstaande) beluikhuizen even gekraakt door de beweging 'Solidariteit van Onderuit', die er een twintigtal dakloze gezinnen in onderbracht. Na de uitzetting werd het hele beluik opgekocht en mooi gerenoveerd. De centrale pomp werd bewaard.

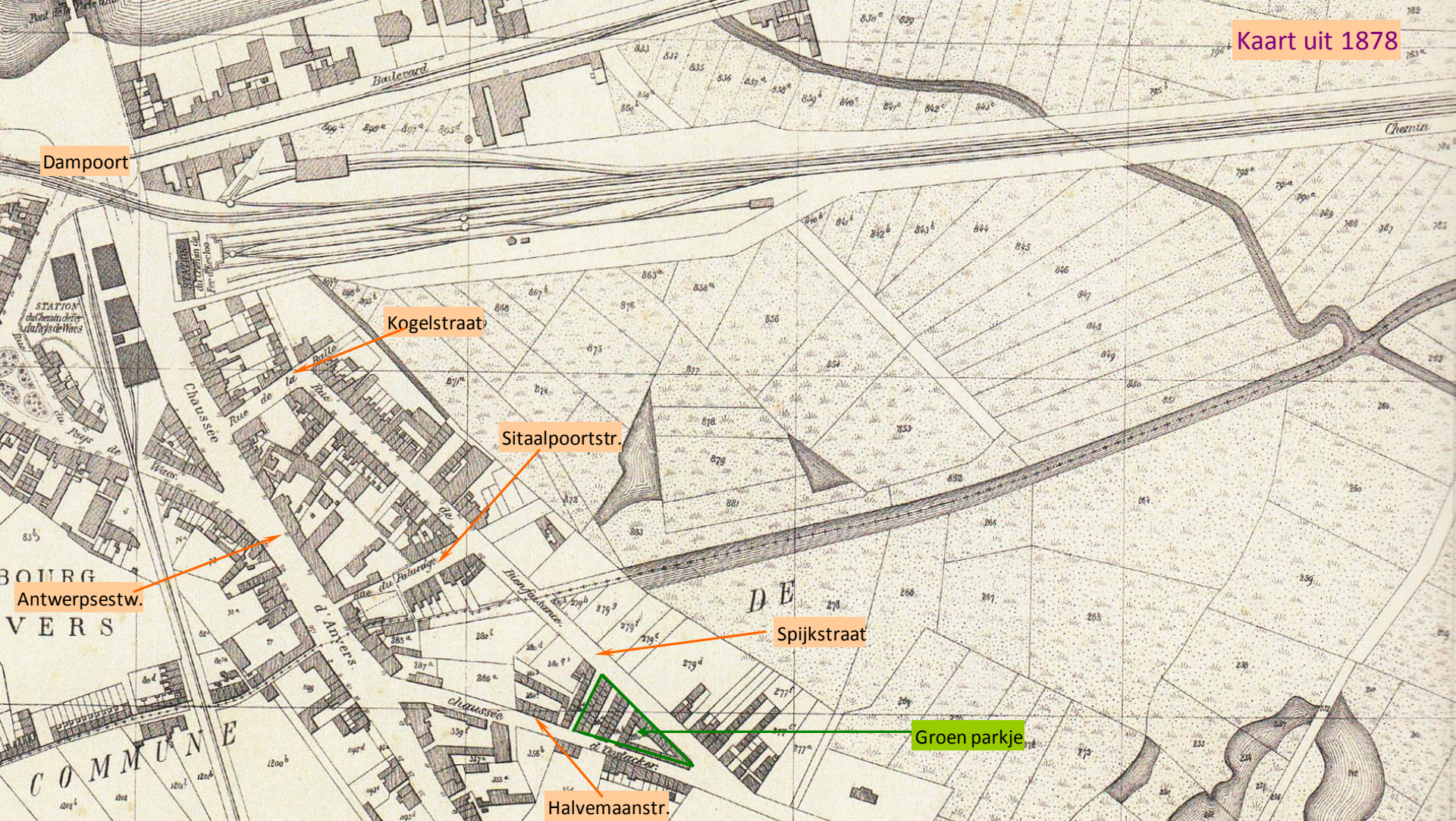
johan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

1975

Dampoort

Kogelstraat

Sitaalpoortstr.

Spijkstraat

Groen parkje

Halvemaanstr.

Antwerpsestw.
VERS

Einde van D17.
Zie verder op
[D6](#) voor St.-
Amandsberg
langs de
Antwerpsestw.
Met zijn zijstraten

johan@sint-pietersdorp.be
www.sint-pietersdorp.be

We kunnen je maar laten zien wat we bezitten van jouw straat of buurt. Misschien staat jou straat niet vermeld maar die van vrienden wel. Vergeet hen dan niet deze website door te sturen en ook [E23](#) erbij te vermelden waar zij deze straat dan onmiddellijk kunnen aanklikken. Wij doen dit belangeloos en onrechtstreeks doe je er ons ook veel plezier mee.